

УДК 342.9

З. Д. Калініченко

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ВВЕДЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ РЕФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Стаття присвячена актуальним питанням введення податку на виведений капітал та можливим наслідкам реформування системи сплати податків корпораціями. Зроблено висновки, що запропонована модель для України податку на виведений капітал є революційною та прогресивною, але є певні недоліки, тому вона вимагає певних доопрацювань.

Ключові слова: виведений капітал, податок на прибуток, дивіденди, податок на виведений капітал, порівняльний аналіз.

Постановка проблеми. В Україні планується кардинально реформувати корпоративне оподаткування. Але у 2018 році відкладено подання до Верховної Ради законопроект про введення податку на виведений капітал, яким обкладається не фінансовий прибуток, а розподілений прибуток та капітал підприємств. Раніше була заявлена готовність внести його до парламенту, з посиланням на позитивний досвід міжнародних партнерів. МВФ наполегливо рекомендував не вносити на розгляд Верховної ради законопроект про заміну податку на прибуток податком на виведений капітал.

Сьогодні потрібна дискусія прихильників і противників податку на виведений капітал із залученням іноземних партнерів і представників малого і великого бізнесу. Існує переконання, що нова податкова політика може кардинально змінити інвестиційний клімат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реформування податку на прибуток підприємств є досить спірним і викликає значний інтерес як у науковців, так і в осіб, які на практиці займаються господарською діяльністю. Дане питання досліджували: Гречко А.В., Рудковська Ю.В., Трубіна М.В., Ковтунович Н.Л., Таптунова І.Л. та інші. Таким чином, обрана тема дослідження є актуальною, оскільки не існує серед науковців єдиної думки

щодо того, які зміни в законодавстві ефективно вплинуть на оподаткування податку на прибуток підприємств. Оподаткування прибутку чи капіталу як напрям дослідження потребує подальшого аналізу та вирішення даної проблеми.

Мета статті. Дослідити вплив законодавчих змін на податок на прибуток підприємств. Об'єктом виступає процес формування податку на прибуток та виведений капітал. Предметом – теоретико-методологічні засади на дослідження впливу законодавчих змін на податок на прибуток.

Виклад основного матеріалу. Треба почати діалог із МВФ, який є ключовим кредитором та міжнародним партнером України, і програма співпраці із МВФ є важливою для макростабілізації та проведення важливих реформ. Позиція МВФ, можливо нажалі, є стриманою та консервативною. За участі авторів законопроекту, Ukrainian Institute for the Future та МВФ, продовжується вивчення законопроекту, незважаючи на те, що спочатку всі позитивно відреагували на готовність скорочувати державний бюджет, як компенсатор запровадження податку на виведений капітал протягом перших років. Це дійсно нагальна потреба для країни, бо видатки зростають швидше доходів. Паралельно тривають переговори з асоціаціями, членами яких є міжнародні транснаціональні корпорації, частина з яких виступає проти податку на виведений капітал.

У рамках Закону № 1797 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні», який є частиною антикорупційного пакету податкових змін, група в складі представників Міністерства фінансів України, бізнесу, експертів та народних депутатів підготувала законопроект щодо введення податку на виведений капітал.

Спочатку текст потрібно було узгодити із змінами до податкового кодексу, які було прийнято із бюджетом в грудні 2017 р., потім видалити в законі всі псевдо-компенсатори, які обмежували бізнес, потрібно було викреслити надмірні повноваження ДФС, узгодити з НБУ як запровадити автоматизований процес сплати ПВК в момент проведення транзакції. Нарешті, юристи повинні були опрацювати закон щодо стандартів нормотворення та юридичних узгоджень.

Головна мета – запровадити оподаткування прибутку підприємств, розподіленого у формі дивідендів чи прирівняних до них платежів та відмовитися від податку з доходів нерезидентів.

Запровадження податку на виведений капітал замість податку на прибуток здійснюється з метою допомогти бізнесу реінвестувати кошти в розвиток. Одночасно очікується, що це спростить правила оподаткування та процедуру адміністрування і покращить інвестиційний клімат в країні.

Проте, як зазначають науковці та фахівці фіскальної служби, реалізація норм законопроекту найближчим часом може привести до втрат державного бюджету в сумі 26,0 млрд. грн. та місцевих бюджетів – 5,4 млрд. грн [1].

Міністерство фінансів, очікуючи таке недоотримання надходжень до бюджету, підтримує запровадження податку на виведений капітал лише за умови, якщо державний бюджет залишиться збалансованим. Тому розглядаються можливі шляхи компенсації бюджетних втрат, такі як значне підвищення ставок податків або скорочення видатків. Міністерство фінансів виступає категорично проти підвищення ставок податків та вважає єдиним шляхом для пошуку компенсаторів скорочення державних витрат та більш ефек-

тивне використання бюджетних коштів.

Сплата податку на виведений капітал передбачає, що такі кошти підприємство має сплатити державі, коли почне виводити гроші, сплачуючи дивіденди. Дивіденди – частина чистого доходу підприємства (після всіх виплат, зокрема й заробітних плат своїм працівникам), прибуток якого розподіляється між акціонерами такого підприємства. Розмір їхніх виплат залежить не тільки від чинного статуту такої фірми, а й від зборів акціонерів, тобто що вони вирішать. У нас часто такі збори вирішують взагалі не сплачувати жодних дивідендів. Ось із таких операцій і стягуюватиметься новий податок у розмірі 15%.

Є платежі, прирівняні до дивідендів, і їх також обкладатимуть податком на виведений капітал. Якщо компанія або підприємство захотіло виплатити роялті (своєрідну плату у вигляді відсотків комусь за його роботу, яку той робив для цього підприємства), виплатити своїм нерезидентам якісь гроші (тобто юридичним особам, у яких їхнє підприємство не зареєстровано в Україні), донарахувати щось за трансфертним ціноутворенням (це перерозподіл загального прибутку групи осіб, що перебувають у державах з нижчими доходами) або інвестувати що-небудь за кордон, то в цьому разі компанія повинна буде сплачувати такий податок на виведений капітал у розмірі 20%.

З одного боку, виходять із того, що підприємство дозволить собі накопичувати кошти, не сплачуючи податку на прибуток. З іншого боку, більшість експертів та підприємці побоюються того, що вони не знають, що може бути взагалі зараховано до таких дивідендів і їхній список може бути значно розширений, і тоді доведеться сплачувати податок на виведений капітал із набагато більшого переліку операцій.

У деяких країнах світу, зокрема в Естонії, є позитивний досвід упровадження цього податку. Податок на виведений капітал дає змогу активно боротися з ухильниками від сплати коштів до скарбниці. Це й засвідчив досвід Естонії. У цій країні не використовували в таких величезних масштабах, як в Україні, практику виведення грошей в офшори. Тому для нас такий податок дозволить її практично

викорінити. Адже ті заходи, що сьогодні розписано в законопроекті про податок на виведений капітал, будуть мати негативні наслідки саме для таких компаній.

Адміністрування податку полягає в перевірці вузького, конкретного переліку операцій, що обмежені виключно операціями платника податку на виведений капітал з неплатником.

Крім Естонії, де аналогічна система працює і має позитивні наслідки вже 17 років, є позитивний досвід Гонконгу — принцип звільнення від оподаткування реінвестованих коштів там посприяв економічному ривку. З 2017 р. на такий податок перейшла Грузія, яка вже отримала 1,2% додаткового зростання ВВП. Також податок на виведений капітал з 2018 р. застосовує Латвія, яка, до речі, взяла за основу ту модель, яку запропонували впровадити в Україні вітчизняні економісти в співпраці з європейськими колегами.

Противники введення в практику податку на виведений капітал кажуть, що естонський досвід сьогодні є мало не єдиним позитивним. При цьому відзначають, що всі країни, що впроваджували в практику цей податок, зіткнулися в перші два-три роки з величезним недоотриманням бюджету. Різко знизилися обсяги надходжень від сплати податків. Не було й різкого надходження іноземних інвестицій уже після трирічної перерви. Те, що таке сталося в Естонії, свідчить більше, що саме після входження цієї країни до ЄС туди просто «потекли» європейські інвестиції, як у нову країну спільноти. Тобто однозначно запевняти, що саме податок на виведений капітал привів до естонського «дива», не можна. Від цього податку, до речі, свого часу відмовилися Швейцарія, США, Македонія, Молдова й інші країни.

Не виключено, що підприємства вкотре підвищення ПДВ покладуть на плечі споживачів, збільшивши ціни на свою продукцію. Як вважають окремі фахівці, ніби саме за «допомогою» такого податку державі легше буде розпочати скасування єдиної, тобто спрощеної, системи оподаткування.

До аргументів за податок на виведений капітал відносять, наприклад, те, що втрати бюджету в перші роки функціонування по-

датку на виведений капітал не перевищать певної межі і можна знайти досить просто джерела перекриття втрат. Так, це може бути прибуток НАК «Нафтогаз України» (там саме 25 млрд. грн, які забирає державний бюджет у вигляді податків). Можна також упорядкувати ринок землі, додатково заробивши на земельному податку 5 млрд. грн, закрити схеми з блокуванням податкових накладних – 10-12 млрд. грн.

У 2017 р. надходження від податку на прибуток підприємств становили близько 64 млрд. грн, або лише трохи більше 10% від загальної суми податкових надходжень. Це саме пов'язано з тим, що від цього податку відносно просто ухилитися підприємствам.

Розглянемо, яка ціна питання заміни податку на прибуток. Податок на прибуток дає в бюджет близько 2% ВВП або до 9% від усіх податкових надходжень до бюджету. Зокрема, в 2017 році він забезпечив понад 64 млрд. гривень. Вже в поточному році, згідно з прогнозами Кабінету міністрів, надходження зростуть ще на 22%. Таким чином, в уряді очікують отримати від податку на прибуток 82 млрд. гривень [2].

Введення ПВК докорінно змінить корпоративне оподаткування. З економічної точки зору ПВК є податком на розподілений прибуток у вигляді дивідендів та прирівняних до них платежів, а не фінансових прибутків, як у випадку ППП. Вживання поняття «податок на виведений капітал» замість поняття «податок на дивіденди» означає, що з метою запобігання ухиланню від сплати податків будь-який рух капіталу від платників ПВК неплатникам ПВК буде обкладатися ПВК.

ПВК базується на міжнародному нестандартному виді корпоративного оподаткування. Вперше він був запроваджений в Естонії у 2000 році. Такий податок вводили в низці країн, зокрема, в Македонії й Молдові, але згодом його скасували. Естонія залишається єдиною країною, в якій цей податок працює багато років. Грузія практикує схожий до естонського податок понад десять років.

Існують дві причини, які спонукають до докорінної реформи податкової системи. Перша – збільшення інвестицій.

Оскільки нерозподілені прибутки не оподатковуються, це повинно сприяти інвестиційній діяльності. Друга – зменшення адміністративного навантаження. Замість фінансових прибутків податковою базою є операційні доходи. Вважається, що оподаткування операційних доходів полегшує адміністративне навантаження підприємств та податкових органів.

Ключовою відмінністю між ПВК та ППП є те, що база оподаткування, тобто вартість активів об'єктів оподаткування, складатиметься не із скоригованих фінансових прибутків підприємств, а з окремих операцій, що підлягають оподаткуванню. Це радикальна відмінність, адже відтепер податкове регулювання буде спрямоване на окремі платежі, а не на перевірку всієї фінансової звітності платників податків.

ПВК матиме дві основні ставки: 15% – для розподілу прямих прибутків, 20% – для розподілу прихованих прибутків – «умовних дивідендів». Це стимулюватиме платників використовувати для розподілу прибутку «нормальні» дивіденди.

Хоча ці ставки ПВК начебто наближаються до поточної ставки ППП у розмірі 18%, ПВК передбачатиме зменшення податкових ставок на розподілений прибуток. Оскільки з дивідендів не будуть стягуватися податок на доходи фізичних осіб та військовий збір, ставка знизиться до 11% для прибутків, розподілених між фізичними особами через дивіденди, але за умовними дивідендами ставка зростає на 2%.

Підприємства, що підпадають під дію ПВК, повинні будуть звітувати лише про оподатковувані операції, а не подавати податкову декларацію на основі повної фінансової звітності. Звіти про виплату дивідендів та операції з виведення капіталу повинні надаватися щомісяця, якщо протягом цього місяця такі операції відбулися.

Більшість концепцій запобігання ухилянню від сплати податків, які використовуються в рамках ППП, такі як контроль трансфертного ціноутворення або моніторинг відсоткових платежів, залишаться актуальними і в рамках ПВК.

Ті, хто є прихильниками податку на виведений капітал, впевнені, що всі розмови про масові негативні сторони податку на

виведений капітал поширюються від імені керівників ДФС (адже роботу після скасування податку на прибуток можуть втратити чимало співробітників інспекцій, що адміністрували його) та великих компаній, які щільно «сидять» на офшорах.

Маніпуляції в нарахуванні та сплаті податку на прибуток зустрічаються досить часто. Є думка, що нерідко підприємці взагалі не знають, як і що вони платять за цим видом податку.

Висновки і пропозиції. Отже, однозначної відповіді щодо запобігання від хронічного недофінансування бюджету, прискореного розвитку підприємств та інших економічних «див» від впровадження в практику податку на виведений капітал немає. Дискусія триває, й експерти зобов'язані ретельно вивчити всі питання, пов'язані із чинним податком на прибуток, і з поки що новим для України податком на виведений капітал.

Очевидно, що потрібна допомога в переконанні МВФ та інших міжнародних партнерів, а також інвесторів та транснаціональних корпорацій у важливості впровадження ПВК. Відкладання прийняття закону про податок на виведений капітал – вимушена пауза, адже в поточній ситуації рішення і роль МВФ у проведенні реформ дуже важлива.

Крім того, зміна системи оподаткування не зменшує потребу в проведенні значно актуальнішої реформи, яка полягає в докорінній перебудові податкової системи, підвищенні потенціалу Державної фіскальної служби та боротьбі з корупцією.

Список використаної літератури:

1. Закон № 1797 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 5-6. Ст. 48.
2. Кабмін зробив додаткові кроки для покращення інвестиційного клімату. URL: <https://ligazakon.net/lawnews/doc/EN171381>.
3. Податок на виведений капітал голосуватимуть в пакеті зі скороченням видатків бюджету. URL: news.dtkk.ua/taxation/profits-tax/47533.
4. Трубіна М.В., Ковтунович Н.Л. Трансформація податку на прибуток в податок на виведений капітал: досвід Естонської

- республіки. Збірник наукових праць. Ірпінь, 2016. 312 с.
5. Таптунова І.Л. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал // Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: <http://kmp.ua>.
6. Податок на виведений капітал: загроза державі чи революційна інновація. URL: <http://robotodavets.in.ua/2016/08/01/podatok-na-vyvedenyj-kapitalzagroza-derzhavi-chy-revoljutsijna-inovatsiya.html>.

Калиниченко З. Д. Законопроект о введении налога на выведенный капитал и возможные последствия реформирования корпоративного налогообложения

Статья посвящена актуальным вопросам введения налога на выведенный капитал и возможным последствиям реформирования корпоративного налогообложения. Сделаны выводы, что предложенная модель для Украины налога на выведенный капитал является революционной и прогрессивной, но есть определенные недостатки, поэтому она требует доработок.

Ключевые слова: выведенный капитал, налог на прибыль, дивиденды, налог на выведенный капитал, сравнительный анализ.

Kalinichenko Z. Draft law on the introduction of tax on the withdrawal of capital and the possible consequences of corporate tax reform

The effect of the legislative changes in the corporate income tax, reviewed and analyzed the bill of the new model of tax on capital derived, made a comparative analysis of the proposed model for Ukraine with the existing model in Estonia. It is concluded that the proposed model for Ukraine is a revolutionary and progressive, its implementation could lead to a simplification administration and reducing discretion, provided that the bill will not be added to the other disputed rules, there are some disadvantages, so it is necessary to correct them and to make changes to the bill before registering and acceptance.

Key words: income tax bill, model, tax on capital derived, comparative analysis.